

Mattheüs 18:20

Waar twee of drie in mijn naam samen zijn

Zondag 26 juli 2020

Protestantse Kerk Ieper

Het gevaar is dat als teksten te bekend worden, we ze te makkelijk lezen. Dat kan ook het geval zijn met de overbekende tekst: “waar twee of drie in mijn naam aanwezig zijn, daar ben ik in hun midden.” Deze tekst is in de coronacrisis vaak gebruikt, en met goede reden. Het is immers een tekst die ons hoop geeft. Ook al zijn we niet met elkaar bijeengekomen in de kerk en moeten we in ons kot blijven, alsnog is God bij ons. Deze tekst geeft ons op die manier veel rust en steun.

Maar, zoals we hoorden van Nele: Wat als je in je eentje bent? Is God er dan in een keer niet meer bij? Is dat de bedoeling van deze tekst? Nee toch zeker?

Daarom willen we kijken wat er achter deze tekst zit en wat dieper in het Oude Testament en de Joodse exegese te duiken. Jullie zijn het van mij al gewend dat als we een tekst uit het Nieuwe Testament willen begrijpen, dat we dan naar het Oude Testament moeten kijken om het écht goed te begrijpen. Vandaag gaan we nog een stukje dieper en gaan we ook kijken wat de Joodse rabbijnen op een later tijdstip gezegd hebben over de aanwezigheid van de Eeuwige.

We kijken eerst naar wat de oorspronkelijke hoorders gehoord hebben toen ze deze uitspraak van Jezus hoorden. Wij horen dit met de kennis van nu. Wij zijn er al van overtuigd dat Jezus de Messias is en dat wij door Jezus God de Vader kunnen leren kennen. We doen ook vaak uitspraken zoals: “God is overal, God is altijd bij je.” Voor ons is het misschien niet meer zo heel radicaal wat Jezus hier zegt. Maar dat is het wel.

Want Jezus valt hier samen met God zelf. Want een gewoon mens zou die uitspraak nooit kunnen doen. Stel je voor dat de koning zelf zou zeggen: telkens als twee of drie mensen het volkslied zingen of aan mij denken, dan ben ik daar ook. Dat zou wel behoorlijk creepy zijn en we zouden er denk ik ook niet zo’n behoefte aan hebben 😊 Ik moet er eerlijk gezegd een beetje om lachen, tijdens mijn preekvoorbereiding. We hebben er eenvoudig niet zo veel aan als een gewoon mens zou claimen als die overal aanwezig is waar mensen zijn of haar naam noemen.

Maar dat is natuurlijk heel anders met God zelf. Dus daarom hoorde het volk eigenlijk iets heel anders dan dat wij nu horen. Zij hoorden: Deze man die claimt de Messias te zijn. Hij claimt te kunnen doen wat alleen God zelf kan doen. Jezus is de belichaming van de Eeuwige zelf. Dat haalden ze vooral uit de woorden: "in hun midden", als Jezus zegt: Waar twee of drie in mijn naam zijn, daar ben ik *in hun midden*. Dat gaat over de aanwezigheid, over de voelbare, daadwerkelijke aanwezigheid. In het Jodendom waren de Joodse leiders in die tijd voorzichtig bezig om aan die aanwezigheid een specifieke term te verbinden. Zij noemden dat de Shekinah, de aanwezigheid, de heerlijkheid, de glorie van de Heer. Deze term komt niet specifiek voor in het Oude Testament. Maar we weten wel dat het een belangrijke term was, omdat dit woord bijvoorbeeld wel gebruikt wordt in de Syrische vertaling van het Oude Testament. En in de tijd na Jezus werd dit idee van de Shekinah nog veel verder uitgewerkt. Één van de belangrijkste Joodse schrijvers van de 20ste eeuw, Abraham Heschel, noemt de Shekinah het dragende idee van het Rabijnse Jodendom. Shekinah betekent dus de overweldigende glans, het licht, het stralen van de aanwezigheid van God zelf.

De Shekinah, de heerlijkheid, zien we het meest direct in de wolk die het volk van Israël begeleidt door de woestijn heen.
We hebben het gelezen uit Exodus 13:

De HEER ging voor hen uit om hun de weg te wijzen, overdag in een wolkkolom, 's nachts in een lichtende vuurzuil. Zo konden ze dag en nacht verder trekken. Overdag ging de wolkkolom het volk voortdurend voor, en 's nachts de vuurzuil.

De Heer gebruikt niet alleen een wolkkolom, de HEER is daar echt in. Het is de pure aanwezigheid van God zelf. In een vorm die het volk van Israël mee om kan gaan. Want we lezen telkens hoe enorm verschrikt ze zijn van de aanwezigheid van de Heer. De Heer die in vuur en in wolken en in donder en bliksem aanwezig is en zichzelf laat zien. Dit is de Aanwezige die van zichzelf zegt dat Hij is wie Hij is en zal zijn die er zal zijn. God is de ultieme Aanwezigheid.

En deze achtergrondkennis hebben we nodig om te begrijpen wat de enorme diepte en reikwijdte is van wat Jezus zegt. Want deze betekenis van het Oude Testament klinkt mee als Jezus zegt dat Hij aanwezig is als er twee of drie in zijn naam zijn samengekomen. Pure aanwezigheid. Het is zijn Naam die de aanwezigheid aangeeft. Want de Naam van Jezus is in het Hebreeuws Jeshua,

oftewel Jozua. Dat betekent: Redder! De Naam van Jezus geeft aan wie Hij is. En door het noemen van de Naam sluit Jezus ook weer aan bij de NAAM van de Eeuwige, van God de Vader. Want zijn naam is Aanwezigheid. Zo is de cirkel helemaal rond.

Twee of drie. Want de mens is niet gemaakt om alleen te zijn. Als er twee getuigen zijn, dan staat de zaak vast, zeggen de rabbi's in de tijd van Jezus. Altijd met z'n tweeën. Met z'n tweeën of drieën getuigen dat Jezus de Redder van de wereld is. Meer hoeft dat niet zijn. Dat is het basisprincipe van het koninkrijk van God. Niet voor niets stuurt Jezus de leerlingen er twee aan twee op uit.

Maar wat als je dan toch alleen bent? Zou God er dan niet bij zijn? Slaat God de mensen over die weduwe of weduwnaar geworden zijn, of hun hele leven al single? De chronisch zieken die hun huis niet uitkomen tijdens corona? De mensen die het moeilijk vinden om echt contact te maken vanwege trauma's uit het verleden?

Nee, geenszins. Gelukkig hadden de rabbijnen hier ook een mening over. In een commentaar op Exodus schrijven ze: "Hoe weten we dat de Eeuwige aanwezig zal zijn ook al is er maar één? Het is gezegd: "In elke plek waar ik mijn Naam genoemd zal doen worden zal ik tot U komen en U zegenen." Hier halen de rabbijnen Exodus 20:24 aan. Daar staan de woorden van de Heer beschreven:

"Op elke plaats waar ik mijn naam wil laten noemen, zal ik naar jullie toe komen en je zegenen."

Interessant genoeg staat deze tekst hier in het enkelvoud. God zegt hier: Ik zal je zegenen. Je, dus niet jullie. Enkelvoud, niet meervoud. We kunnen wel stellen dat het héle volk hier bedoeld wordt, maar de éne persoon wordt niet uit het oog verloren. Vandaar dus dat de Rabbijnen deze tekst gebruikten om duidelijk te maken dat God ook aanwezig is bij één persoon. Er zit geen limiet op de aanwezigheid van God. Deze tekst maakt het dus heel duidelijk: God is óók bij het individu.

Maar tegelijkertijd blijft ook het refrein uit Genesis telkens weer meeklinken. Want in Genesis lezen we over het begin en Gods bedoeling. Het was de bedoeling van God dat Adam niet alleen was maar iemand naast en tegenover hem kreeg. God maakt voor Adam een helper, iemand die gelijkwaardig tegenover hem kan staan. Want het is niet goed dat een mens alleen is.

Tegen de achtergrond van Genesis kunnen we Jezus' woorden dan ook begrijpen. Maar Jezus maakt het niet heel specifiek: wie is dan die tweede of die derde? Daar wordt niets verder over gezegd. En dat is heel erg mooi want dat geeft ons vrijheid. Het hoeft geen romantische partner te zijn. Mág natuurlijk wel, want het is geweldig als je in je huwelijk of relatie samen Jezus kan volgen. Maar het bijzondere van de boodschap van Jezus is dat Jezus volgen betekent dat we als vanzelf gekoppeld worden aan andere Jezusvolgers. Ik heb dat zelf ook ervaren. Soms hoef je iemand nog helemaal niet lang te kennen, maar ervaar je direct al een instant-connectie en klik als je weet dat die persoon ook gelovig is. Op een conferentie bijvoorbeeld, waar je soms voor je kan laten bidden. Dan hoef je elkaar daarna nooit meer te zien, maar je weet wel dat je verbonden bent in de naam van Jezus. Of als je op vakantie gaat en je komt een nieuwe kerk binnen. Na afloop bij de koffie heb je dan een mooi gesprek en je herkent de ander dan als gelovige, verbonden in dezelfde naam van Jezus.

Die verbondenheid is geweldig als je die ervaart. Het voelt als een knipoogje van God die zegt: Ik ben er bij, waar je ook naar toe gaat. Waar je ook reist, je iemand tegen kunnen komen die ook de liefde voor God diep in zijn of haar hart heeft.

Maar die tweede of die derde kan je ook dichterbij huis of voor een langere periode tegenkomen. Misschien krijgen jullie wel een levenslange band. Met z'n tweeën of z'n drieën kan je samen bidden. In mijn studententijd vormden we groepjes van twee of drie om elkaar een of twee keer in de maand op te zoeken om met elkaar te bidden. Voor ons eigen leven en voor onze studentenvereniging. God te danken voor alles wat Hij aan het doen was in de stad Amsterdam. Daar bewaar ik mooie herinneringen aan. Zo maakten we heel concreet wat Jezus zegt.

En ik weet van vroeger dat christenen soms jarenlang een correspondentie met elkaar voerden per brief om elkaar te vertellen hoe God aanwezig was in hun leven. Trouw vriendschappen via pen en papier met als doel om getuige te zijn van hoe God werkt.

Juist in coronatijd kunnen we niet meer in grote gezelschappen bij elkaar komen. Maar in kleine groepjes kan natuurlijk wel. Kijk om u heen, kijk wie uw tweede of derde persoon zou kunnen worden om samen mee op te trekken. Want samen kom je verder. Samen kan je elkaar weer oprichten als je dreigt te

vallen, zoals er zo mooi in Prediker staat. Of zoals het Afrikaanse spreekwoord zegt: Als je snel wil gaan, moe je in je eentje reizen. Als je ver wil komen, moet je samen reizen.

Zo is het ook in het geloofsleven. Als je samen reist, kom je verder. Wij leven in een maatschappij die heel erg gericht is op romantische koppels. Je kan je dan echt zo aan de zijlijn voelen staan als je geen partner hebt. En ik wil ook niet ontkennen dat dat heel pijnlijk kan zijn en dat dat veel van je vraagt. Maar in het evangelie, in de uitspraken van Jezus zien we een nieuwe manier van “koppelen”, van koppels vormen. Dat sluit de romantische liefde natuurlijk niet uit. Maar het geeft wel een bredere manier van “aan elkaar koppelen.” In de naam van Jezus samen gaan maakt je ook een soort van koppel. Voor een langere tijd of kortere tijd. Zolang je investeert in vriendschap, elkaar durft op te bouwen en te bemoedigen in het geloof.

Dan ga je samen op weg, de geloofsweg op die Jezus ons heeft voorgeleefd.

Amen.